

Tehy ry
PL 10
00060 Tehy

LAUSUNTO

Sosiaali- ja terveysministeriö
Kirjaamo
PL 33
00023 Valtioneuvosto

Viite Lausuntopyyntö STM061:00/2014

Tehy ry:n lausunto hallituksen esityksestä Eduskunnalle laiksi sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista

Tehy ry näkee hyvänä lain tavoitteen yhtenäistää sosiaalihuollon asiakasasiakirjojen tietosisältöjä, laatimista, säilyttämistä ja muuta käsittelyä. Lain avulla voidaan edistää sosiaalihuollon asiakastietojen sähköistä käsittelyä, joka on edellytys laadukkaalle ja tulokselliselle sosiaalihuollon toiminnalle.

Tehy ry näkee lisäksi tärkeänä myös pitkän aikavälin tavoitteen koota sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietoja koskevat erityissäännökset yhteen lakiin.

Aikaisempien selvitysten perusteella on ilmeistä, että sosiaalihuollon asiakastiedot ovat heikosti saatavilla ja niiden hyödyntäminen on hankalaa. Sosiaalihuollon asiakastietoja käsitellään ja säilytetään lukuisissa eri tietojärjestelmissä ja ohjelmissa. Lukuisten tietojärjestelmien yhteensopivuus ja tiedon siirtyminen organisaatiosta toiseen on sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioiden yhteinen ongelma.

Näin ollen sähköisen tiedonhallinnan kehittäminen on välttämätöntä, jotta voidaan hillitä sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten kasvua. Näin voidaan myös paremmin turvata koulutun ja osaavan henkilöstön määrä vähentämällä tiedon käsittelyyn menevää työaikaa ja samalla lisäämällä asiakkaiden/potilaiden vastuuta omasta hyvinvoinnista sekä terveydestään.

Haasteena ollut myös se, että sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmien tilaajilla ei ole ollut riittävästi osaamista tietojärjestelmäryitysten kilpailuttamisessa ja sopimusten solmimisessa. Myös SOTE-uudistus asettaa uusia vaatimuksia sosiaalihuollon tietojärjestelmien uudistamiselle, yhteensovittamiselle ja tiedon sujuvalle siirtymiselle yli toimiala- ja organisaatorajojen.

Tehyn näkemyksen mukaan nyt tarvitaan vahvempaa kansallisen tasoista ohjausta, jotta kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilastietojärjestelmät toimisivat tulevaisuudessa yhteen organisaatorajat ylittäen koko maassa.

Tehy ry kannattaa sitä, että sosiaalihuollon sähköisen asiakastiedonhallinnan kehittämisessä hyödynnetään mahdollisimman paljon terveydenhuollossa jo tehtyä asiantuntijatyötä. Esimerkiksi Kansallisen terveystietokeskityksen (Kanta) kehittämistyössä tehtyjä onnistuneita ratkaisuja tulee hyödyntää täysimääräisesti myös sosiaalihuollossa.

Sosiaali- ja terveysministeriö on julkaissut vuonna 2012 potilasasiakirjaoppaan (2012:4). Tehy näkee välttämättömänä sen, että sosiaalihuollon asiakastietojen käsittelyyn liittyen julkaistaan vastaavanlainen opas, jossa yksityiskohtaisesti kuvataan lainsäädännön asettamat vaatimukset ja oikea toimintatapa sosiaalihuollon kirjaamisessa, tiedon hallinnassa, käsittelyssä ja arkistoinnissa.

Yksityiskohtaiset huomiot hallituksen esityksen yksityiskohtaisiin perusteluihin

Sivu 23, 2§ Soveltamisala. Yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan seuraavasti: *”Lakia sovelletaan lisäksi sosiaalihuollossa työskenteleviin terveydenhuollon ammattihenkilöihin siltä osin, kun he eivät toteuta lääketieteellistä hoitoa. Nämä terveydenhuollon merkinnät kirjataan potilasasiakirjoihin.”*

Potilaslain (1992/785) 2§:ssä *terveyden- ja sairaanhoidolla* tarkoitetaan potilaan terveydentilan määrittämiseksi taikka hänen terveytensä palauttamiseksi tai ylläpitämiseksi tehtäviä toimenpiteitä, joita suorittavat terveydenhuollon ammattihenkilöt tai joita suoritetaan terveydenhuollon toimintayksikössä. Terveydenhuollon ammattihenkilöt toimiessaan sosiaalihuollon yksikössä toteuttavat muutakin kuin vain lääketieteellistä hoitoa (esimerkiksi hoitotyö, kuntoutus ja terveyden edistäminen).

Tehy ry esittääkin että hallituksen esityksen perusteisiin sivulle 23 kirjattaisiin seuraavasti: *”Lakia sovelletaan lisäksi sosiaalihuollossa työskenteleviin terveydenhuollon ammattihenkilöihin siltä osin, kun he eivät toteuta terveyden- ja sairaanhoitoa. Nämä terveydenhuollon merkinnät kirjataan potilasasiakirjoihin.”*

Sivulla 36 ensimmäisessä kokonaisessa kappaleessa kuvataan seuraavasti: *”Sosiaali- ja terveydenhuollon yhteinen asiakaskertomus ja yhteinen hoito- ja palvelusuunnitelma tallennettaisiin toimintayksikön sosiaalihuollon asiakasrekisteriin”.*

Tehyn näkemyksen mukaan sosiaalihuollossa tehdystä hoito- ja palvelusuunnitelmasta on tallennettava kopio terveydenhuollon potilastietojärjestelmään. Tämä on tärkeää esimerkiksi ikäihmisten hoidossa. Kun potilas siirtyy sosiaalihuollon palvelusta (esim. tehostettu palveluasuminen) terveydenhuollon palvelunpiiriin (esim. päivystys) on potilasturvallisuuden kannalta tärkeää, että sosiaalihuollossa terveydenhuollon ammattihenkilöiden kirjaaman tieto on ajantasaisesti käytössä terveydenhuollon yksikössä. Tällä hetkellä tieto välittyy tulostettujen hoitotiivistelmien kautta, jotka lähetetään potilaan mukana esimerkiksi sairaalaan. Tämä aiheuttaa turhaa työtä, kun tulostetuista

paperista tiedot siirretään terveydenhuollon sähköisiin potilasasiakirjoihin. Tietojen kirjaamisessa tulostetuista papereista tietokoneelle voi myös tapahtua potilasturvallisuutta vaarantavia virheitä.

Terveydenhuoltolaissa (2010/1326) on korostettu perusterveydenhuollon velvollisuutta sovittaa yhteen hoidon kokonaisuus tilanteissa, joissa potilaalla on pitkäaikaissairaus, useita eri sairauksia tai paljon hoitokertoja. Terveydenhuoltolaki velvoittaa laatimaan tällaisille potilaalle tarvittaessa hoito- ja kuntoutussuunnitelman kiireettömässä hoidossa. Lausunnolla olevassa hallituksen esityksessä ei käsitellä sitä, miten lakiesityksessä tarkoitettu sosiaali- ja terveydenhuollon yhteinen hoito- ja palvelusuunnitelma integroidaan yhteen Terveydenhuoltolain määrittämän hoito- ja kuntoutussuunnitelman kanssa. Potilaan etu on se, että hänellä on vain yksi hoito-, palvelu ja kuntoutussuunnitelma. Tätä tulee Tehyn näkemyksen mukaan painottaa hallituksen esityksessä.

Sivu 36, neljäs kokonainen kappale: *”Toimintayksikön potilasasiakirjat talletettaisiin erilliseen potilasrekisteriin”*. Perusteluista ei käy nyt ilmi, että tallennetaanko sosiaalihuollossa edellä mainittuun potilasrekisteriin kirjattu tieto jatkossa kansalliseen terveysarkistoon (Kanta) vai kansalliseen sosiaalihuollon asiakastietovarantoon (KanSa). Tehyn näkemyksen mukaan on erittäin tärkeää, että sosiaalihuollossa kirjattuja potilastietoja on mahdollisuus käyttää potilaan hoidossa terveydenhuollon yksikössä (jolla on pääsy ainakin alkuvaiheessa vain Kanta-rekisteriin). Tämä tulee Tehyn näkemyksen mukaan selventää hallituksen esityksessä.

Yksityiskohtaiset huomiot lakiesitykseen sosiaalihuollon asiakirjoista

3§ Määritelmät, 8 momentti: *kirjaamisella merkintöjen tekemistä asiakasasiakirjaan.*

Tehy ry:n ehdotus määritelmäksi:

8. kirjaamisella merkintöjen tekemistä asiakasasiakirjaan tai potilasasiakirjaan.

Perustelu: Hallituksen esityksen sivulla 36 neljännessä kappaleessa viimeisellä rivillä todetaan: *”Toimintayksikön potilasasiakirjat tallennettaisiin erilliseen potilasrekisteriin”*. Terveydenhuollon ammattihenkilöt toteuttaessaan terveyden- tai sairaanhoitoa sosiaalihuollon yksiköissä tekevät potilasasiakirjamerkintöjä – tämän tulee näkyä myös kirjaamisen määritelmässä.

9§, toinen kappale: Yhteisestä hoito- ja palvelusuunnitelmasta voidaan tallentaa kopio terveydenhuollon rekisteriin.

Tehy ry:n ehdotus määritelmäksi:

Yhteisestä hoito- ja palvelusuunnitelmasta tulee tallentaa kopio terveydenhuollon rekisteriin.

Perustelu: Tällä hetkellä tieto ei kulje rajattomasti sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioiden välillä. Tiedonvälityksen ja potilasturvallisuuden kannalta on olennaisen tärkeää, että sosiaalihuollossa kirjatut potilasta koskevat tiedot ovat myös terveydenhuollon toimijoiden käytössä.

26§. Suostumus tietojen antamiseen

Potilaslain (1992/785) 5§:ssä *Potilaan tiedonsaantioikeus* on seuraava kirjaus: Selvitystä ei kuitenkaan tule antaa vastoin potilaan tahtoa tai silloin, kun on ilmeistä, että selvityksen antamisesta aiheutuisi vakavaa vaaraa potilaan hengelle tai terveydelle.

Tehy ry:n näkemyksen mukaan myös hallituksen esityksen perusteluihin on kirjattava asiasta viittaus Potilaslakiin. Tämä koskee erityisesti terveydenhuollon ammattihenkilöiden tekemiä kirjauksia sosiaalihuollon asiakkaiden potilastietoihin (esimerkiksi ikäihmisten hoidossa).

Helsingissä 16.6.2014

Rauno Vesivalo
Puheenjohtaja
Tehy ry

Kirsi Sillanpää
Johtaja
Tehy ry

Lisätietoja
Mervi Flinkman
Työvoimapolitiittinen asiantuntija
Tehy ry
mervi.flinkman@tehy.fi